

Kunstprojekter, der bringer budskab om fællesskab, tolerance og kærlighed i en verden, hvor livsødelæggende kræfter trænger frem

”Life-boats” er det sidste, det mest perspektivrige og mest storslåede af disse projekter. Det er en slags flagskibe for de aktiviteter, som Aarhus skaber i anledning af at det bliver Europæisk Kulturhovedstad i 2017.

”kunsten opstår først for alvor, når den rammer beskueren og vi tolker den.”

Ludwig Wittgenstein.

Billedkunstneren/ skulptøren Marit Benthe Norheim har længe været kendt som en nyskabende kunstner i især Danmark, Norge, det øvrige Skandinavien og England. Hendes værker er repræsenteret på forskellige museer og institutioner. Men hun er dog først og fremmest blevet berømt, fordi hun har frembragt en endda meget lang række væsentlige og originale projekter i det offentlige rum. Man er nødt til at rejse til de forskellige dele af Danmark og til udlandet for

at få en anskuelig forestilling om spændvidden, mangfoldigheden og den kunstnerisk overbevisende kraft i hendes værker.

Kunstprojekter, der giver anonyme steder en ny profil og ny betydning

Marit Benthe Norheim har altid haft en nuanceret forståelse for at billedkunstens egentlige bestemmelse er at skabe nye oplevelser eller formidle nye orienteringer til alle de mennesker, der bevæger sig rundt i det offentlige rum eller arbejder dér. Adskillige kunstnere - f. eks. de, der prægede Den græske Oldtid og Renæssancen - har altid været optaget af at skabe værker i det offentlige rum, der oprettede stadig nye visuelle dialoger mellem kunsten og folket og visualiserede de grundlæggende værdier i samfundslivet og i religionen.

Paralleller til denne opfattelse, har præget Marit Benthe Norheims kunstneriske udvikling. Hun har altid haft et skarpt blik for, at det er vigtigt at skabe projekter i forskellige skala på steder, der før var anonyme. Gennem hendes kunstværker fik disse steder - ude i naturen eller i byrummet - en ny profil og kan give inspiration i dagligda-

ROTTEJOMFRUEN OG DAMER I BLÆST, SKIEN, NORGE,

gen. Under mødet med hendes værker i det offentlige rum bliver det konventionalitetens slør, der ofte dækker vort hverdagsliv, revet bort og vi opdager nye åbninger og værdier i en verden, som vi troede, at vi kendte så godt, men som i virkeligheden rummer uanede livsmuligheder, som vi endnu ikke har fået øje på.

Disse kvaliteter træder tydeligt frem i det store projekt, som hun har givet titlen, **Damer i blæst**. Det er en udsmykning til Norske Skog Unions biologiske rens tank i Skien, Norge (1995-1996). Gennem dette værk fik en industrivirksomhed en ny poetisk profil til glæde for de ansatte og andre forskellige besøgende. De samme kvaliteter præger på en anden måde to af hendes monumentale skulpturer, der begge rummer nye billedkunstneriske tolkninger af Ibsens dramaer og som visualiserer forholdet mellem tradition og nybrud på en ny måde. Det drejer sig om **Fruen fra havet** (2001) i Sæby, der er inspireret af Ibsens skuespil af samme navn og **Rottejomfruen** (2006) i Skien, hvis forlæg er Lille Eyolf.

Marit Benthe Norheim har også været meget optaget af, hvordan der kan knyttes stadig nye forbindelser mellem kunsten og folket. Hun ønsker at inddrage både børn og voksne i denne formidlingsproces. Også disse målsætninger har hun

FRUEN FRA HAVET, SÆBY HAVN, DANMARK

virkeliggjort på en kvalificeret måde i de ovennævnte skulpturer. Beskueren blev draget ind i et nyt oplevelsesrum og blev en erfaring rigere. I Fruen ved havet har f. eks. børn fra forskellige skoler skabt små porcelænsrelieffer, der symboliserer beskyttelse. Hendes skulpturelle projekter henvender sig - på en ofte intens måde - ikke alene til intellektet, men også til fantasien, følelserne og alle vore sanser.

Både de ovennævnte arbejder og hendes senere værker viser, at hun på en sjælden måde evner at omforme og forvandle betonen, så den dirrer af liv og således kan visualisere den menneskelighed, det værn mod destruktive kræfter, og den kærlighed, som hun på mangfoldige måder har været optaget af at fortolke. I de fleste af hendes projekter har kvindefiguren en fremtrædende plads. Hun har været særligt optaget af at fortolke kvindens gådefulde og kontrastfyldte væsen. Kvinden står i hendes optik ofte som formidler af kærlighed, nærvær og de livgivende processer. Skulpturer og især monumenter i det offentlige rum kan kun som en overfladisk betragtning anses for at være statiske. For de skaber et erfaringsrum, der aktiverer beskuerne og inspirerer

→
Fruen fra Havet

dem til at gå rundt om dem og opleve deres egenart fra utallige vinkler.

Marit Benthe Norheim har hele tiden arbejdet energisk på at finde frem til nye kunstneriske strategier, der kan skabe et intensere forhold mellem kunsten og folket og især nå frem til miljøer, hvor kunsten hidtil ikke har fået fodfæste.

"De rullende engle" drager beskueren ind i deres tryllekreds

I 2000 skaber hun de **Rullende Engle**. De er komponeret og modelleret over intet mindre end et skraldespandsskelet. På den måde har Marit Benthe Norheim understreget, at de ting, som vi vender ryggen, kan få en ny funktion og betydning i billedkunsten. Samtidig visualiserer denne kompositionsform, at engle er både ophøjede og ydmyge. De bringer lys ind i en grå hverdagsvirkelighed, som de selv er forbundet med. Og ved at bruge både beton og skraldespandsstativer – og ikke guld eller bronze – bliver englene placeret i nutidskunsten og i det hele taget indskrevet i vor egen tid. De bliver revet ud af en kendt religiøs ramme og får derved en ny udtrykskraft og appellerer stærkt til beskuerne. Endelig er det jo beskuerne selv, der triller englene og derved får de særlig kontakt til dem og oplever, at skulptur også henvender sig til følesansen.

Denne installation er også en af de første af Marit Benthe Norheims skulpturinstallationer, hvor dialogen mellem det skulpturelle formsprog og musikken har en central plads. Englene tilhører ikke alene kristendommen eller andre religioner, men optræder også som symboler for vigtige livsværdier og indgår i personlige sammen-

RULLENDE ENGLE, TRAFALGAR SQUARE, LONDON 2000

hænge. Til de **Rullende engle**, der hver især har en individuel karakter, har den kendte norske komponist Geir Johnson både skabt elektronisk musik og korsang med digte om engle. Musikken er placeret helt fysisk i englenes hjerter. Den er skrevet af Henning Kramer Dahl. Denne installation, hvor skulptur og musik er forenet på en meget kunstnerisk overbevisende måde, har været præsenteret adskillige steder – bl. a. i Trafalgar Square og i St. Martin in the Fields i London i 2000 i og i Kulturkirken Jakob i Oslo.

Ved at inddrage så mange kunstarter blev De **Rullende Engle** til et Gesamtkunstværk, fordi skulptur, digtning og musik er blevet forbundet på en sådan måde, at der skabes to tidsforløb. Det første tidsforløb bliver etableret gennem skulpturenes bevægelse i kirken, på gader og torve, det andet tidsforløb bliver skabt gennem musikken. I de følgende år udbygger og nuancerer Marit Benthe Norheim dette koncept, der kan kaldes "et rullende Gesamtkunstværk", der bevæger sig i to tidsdimensioner.

→
På vei fra Church of St. Martin til Trafalgar Square, 2000.
Værkstedet i Mygdal.
Vendsyssel Kunstmuseum 2005.
Salisbury Cathedral, 2001.

Campingkvinderne
- skaber et nyt oplevelses
- og erfaringsrum

I 2008 skabte hun et originalt projekt, (i forbindelse med Europæiske Kulturhovedstad Stavanger 2008) - der fik omverdenen til at spærre øjnene op. Hun drog os på en ny og uventet måde ind i sit kunstneriske univers, idet hun valgte at transformere fem slide campingvogne til fem bevægelige skulpturer, der blev formet som kvinder. De repræsenterer forskellige aspekter af vor historie og vort dagligliv. Det drejer sig om **Maria Beskytteren, Bruden, Flytningen, Campingmama** og **Sirenen**. Inde i campingvognene er der skulpturer, relieffer, fotografier og en meget udtryksfuld musik, snart skabt, snart redigeret af komponisten Geir Johnson.

Flytningekvinden læner sig forover og skuer frem mod en ukendt verden. Hun viser mod og styrke, men er også ængstelig og sårbar for hun ved jo ikke noget om den skæbne, der venter hende. Det indre i campingvognen er dækket af porcelænsmosaikker, der er skabt af 400 børn fra Stavanger-regionen i samarbejde med flytningekvinder i Sandnes. Mosaikkerne udtrykker savn og længsel. Den berømte palæstinensiske nationaldigter Mahmoud Darwish gav

CAMPINGKVINDER PÅ VEJ MOD EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD STAVANGER 2008

Øverst tv. Jomfru Maria
Ved Slettnes Fyr, Nord Norge 2009

Øverst th. Campingmamma
Til Kultur møde Mors 2012

Nederst tv. Bruden
Foran Kunstmuseum Heart i Herning 2009

Nederst i midten, Flytningen
Til Reykjavik Arts Festival Island 2009

Nederst th. Sirenen
Til Kirkedage i Aalborg Maj 2013

Geir Johnson lov til at bearbejde dele af værket *Belejringstilstand* (2002) og sætte musik til det. Gennem dette værk bliver flygtningenes smertefulde skæbne nærværende på en udtryksmættet måde.

Sirenen er en frodig kvindeskikkelse med stor erotisk udstråling. Hun er forførende, men samtidig også farlig. Hun både tiltrækker og frastøder. Geir Johnson har komponeret musikken, der er sunget af Siri Torjesen. Den understreger Sirenens kontrastfyldte væsen.

Campingmama fremtræder som en vældig matrone, der omfatter dem, der kommer i nærheden af hende med stor omsorg – men hun kommer også til at være så omsorgsfuld, at hun næsten kommer til at kvæle dem. Igen er det Siri Torjesen, der skaber det musikalske klangrum. Hun synger de populære sange, hvor trygheden også opleves som snærende.

Maria beskytter er en nutidig skulpturel tolkning af de middelalderlige skildringer af Maria som den barmhjertige Madonna, der beskytter og går i forbøn for de fortabte. Den døde Kristus ligger på campingvogn gulvet, flankeret af mange af de mennesker, hun har beskyttet. Geir Johnsons bearbejdning af *Miserere Mei* af Gregorio Allegri rummer en musikalsk fortolkning af den skulpturelle skildring af barmhjertighedstemaet, sunget af Trio Medieval.

Bruden er både poetisk og erotisk. Hun stimulerer os til at gå ind i vognen og lytte til bryllupsmusik fra alle dele af verden, samtidig med at man kan kigge på bryllupsbilleder fra nære og fjerne lande, der præsenterer kendte og fremmede former for ægteskab.

Campingkvinderne viser, hvorledes Marit Benthle Norheim på en original måde bruger kvindekroppen – både i stor og lille skala – til at udtrykke basale menneskelige holdninger, oplevelser, følelser og drømme. De lærer os på en meget direkte måde, at billedkunsten rummer en særlig sansebåret erfaring, som på mange måder er en parallel til den, som vi møder i Louise Bourgeois' udtryksmættede kvindefigurer, der også fortolker grundlæggende menneskelige oplevelser og værdier.

Når **Campingkvinderne** kommer kørende, inddrager de beskueren på en meget aktiv måde. De kører gennem byerne og ude i landskabet, både i Danmark, Island og Norge og bliver mødt med overraskende blikke, begejstrede udråb, måben og utallige andre reaktioner. Gennem disse Kvinder på hjul skabes der et nyt oplevelses- og formidlingsrum, hvor forskellige former for bevægelse har en central plads. De inspirerer både til fordybelse – som især foregår inde i campingvognene – og til nye oplevelser af bevægelse og forvandling. Nu tilhører de Aalborg Universitet, der bruger dem som kreative læringsrum og forskningsobjekter, i samarbejde over flere afdelinger. De ser værket både som en kunstinstallation og et humanvidenskabeligt eksperimentarium, som gør det muligt at udforske erfaringsprocesser.

CAMPINGKVINDER OVERNATNING I NORGE PÅ CAMPINGTUREN MOD EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD STAVANGER 2008

Life-boats - skaber nye medmenneskelige relationer og tolerance i en splittet verden

I 2008 fik Marit Benthe Norheim en ide til at skabe et nyt eventyr i kunstens verden. Det nye projekt er større, mere perspektivrigt og dristigere end Campingkvinderne, men videreudviklede også det kunstneriske grundlag, som de var bygget på. Marit Benthe Norheim begyndte at planlægge udførelsen af intet mindre end tre skulpturer i beton, som skulle blive sødygtige både, der er formet som kvindefigurer. De skulle være tolv meter lange og tre meter i højde over vandoverfladen. Det nye projekt blev døbt **Life-boats**. Projektet fik navnet **Life-boats**, fordi det er bestemt til at fremme og beskytte de livgivende processer og alle positive livsytringer, samt symbolisere de grundlæggende værdier i den Vesteuropæiske kultur. Men denne målsætning skulle også have

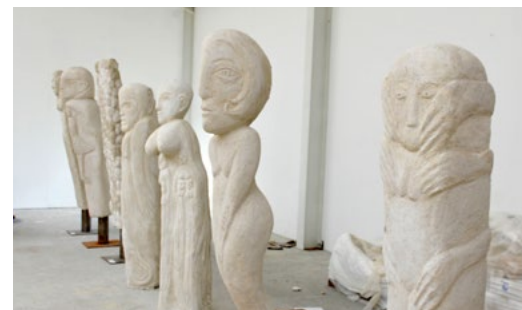
et globalt sigte. Marit Benthe Norheim har selv formuleret projektets overordnede målsætning således:

"Life-boats overordnede målsætning er at skabe nye former for formidling af kunst og kultur. Der skal etableres, koordineres og planlægges udveksling på mange plan. Projekt Life-boats skal handle om møder og udveksling. Om at turde bevæge sig i ukendt terræn og skabe nye forbindelser." Projektet er antaget til at blive flagskib, når Aarhus i 2017 bliver Europæisk Kulturhovedstad. Det er anden gang, at et af Marit Benthe Norheim projekter skal være en del af en Europæisk Kulturhovedstad, i og med at Campingkvinderne var skabt til at fejre at Stavanger blev Europæisk Kulturhovedstad i 2008. Og allerede på det tidspunkt blev der etableret et vidt forgrenet europæisk netværk. Det er blevet videreudviklet under skabelsen af **Life-boats** og har forgreninger til lande både inden- og uden for den europæiske kulturkreds. Marit Benthe Norheim, Geir

Johnson og jeg har f.eks. introduceret projektet under et internationalt seminar i Chulalongkorn University i Bangkok. Efter vore foredrag var der en spændende diskussion, hvor bl. a. repræsentanter både fra Thailand, Japan og Vietnam var optaget af, hvorledes Marit Benthe Norheim i **Life-boats** havde forbundet det kunstneriske, det formidlingsmæssige og de tekniske krav på en overbevisende måde. Værket blev også fremhævet som et kunstværk, der kan bygge bro mellem det lokale og det internationale, mellem det nationale og det internationale. Samarbejder har allerede udviklet sig i skabelses og finansieringsprocessen.

De tre "sejlende kvinder" har hver især deres særegne personlighed og individuelle skæbne. De titler eller "navne", som de har fået, peger på et centralt punkt i deres skæbneforløb. De har fået følgende "navne": 1. **Mit skib er ladet med Længsel**. 2. **Mit skib er ladet med Liv**.

Fotomontage af Life-boats modeller i 1:5

Mit skib er ladet med Minder

- Under opbygning, maj 2015
- Støbning, med 150 frivillige deltagere, september 2015
- 7 af de 19 gallionsfigurer

Mit skib er ladet med Liv og Mit skib er ladet med Længsel på gårdspladsen i Mygdal

3. **Mit skib er ladet med Minder.** De visualiserer tre afgørende faser i en kvindens liv.

I begyndelsen troede de fleste, at dette projekt var en drøm, som aldrig ville blive til virkelighed. Men de tog grueligt fejl. Det utroligste skete. **Life-boats** holdt med stolthed og stor intensitet deres indtog i vor verden. Først rykkede **Mit skib er ladet Længsel** ind i vor virkelighed. Efter nogen tid fik den selskab af **Mit skib er ladet med Liv**. Og for kort tid siden har **Mit skib er ladet med Minder** sluttet sig til de to andre "sejlende kvinder". Også til dette projekt har Geir Johnson skabt musik. Den vil kunne fremhæve dets egenart og være med til at lokke beskerne ind i "de sejlende kvinders" forunderlige verden, hvor der bliver afdækket nye orienteringer i en kendt verden. Musikken har han udformet på en sådan måde, at den tydeliggør "de sejlende kvinders" særlige personlighed og virke. "**Life-boats**" får en tydelig profil gennem hans udtryksmættede lyd billeder.

I det kunstneriske univers, som **Life-boats** etablerer, bliver der skabt platforme for nye former for kulturelt samarbejde mellem de europæiske lande. Et sådant samarbejde, der bliver kombineret med en forståelse for kulturene i landene uden for Europa, er vigtig i en verden, der i dag

er præget af så mange mørke skygger. Både i Europa og uden for dets grænser, bliver kunsten fremhævet som et velegnet middel til at bygge bro mellem forskellige kulturer og folkeslag. Der er blevet større og større forståelse for, at gennem kunsten kan livsværdier formidles på en intens og nærværende måde, således at de opleves som forpligtende i vor hverdag. Og denne forståelse har Marit Benthe Norheim haft på et tidligt tidspunkt.

Det kunstneriske brobygningsarbejde, som **Life-boats** skaber, bliver på en særlig tydelig måde visualiseret gennem de 19 kvindefigurer, der optræder som gallionsfigurer i fuld størrelse på det skib, der har titlen **Mit skib er ladet med Minder**. Marit Benthe Norheim har valgt at sammensætte gruppen af kvinder på en sådan måde, at der er stor bredde hvad angår nationalitet, social baggrund og religion. De er alle over 70 år og har det til fælles at de kommer fra forskellige kulturer og har forholdt sig til andre kulturer end deres egne. Deres skæbne rummer både flugt, forskellige former for arbejde, oplevelser og andre former for kontakt i flere lande. De er alle interviewet og samtalerne kan høres på båden. Endelig har de hver sin individuelle skæbne, samtidig med at de symboliserer tolerance og en tro på at kærligheden trods alt kan sejre. Som gruppe formidler de

et globalt perspektiv, fordi de kommer fra Norge, Japan, Danmark, Grønland, Frankrig, Sydafrika, Kroatien, Grækenland, Somalia, Amerika, Kina, Palæstina, Israel, Indien, Vietnam, England, Syrien, Bosnien og Tyskland. Der bliver hele tiden skabt nye gallionsfigurer.

Og nu glæder alle tre kvinder sig til at komme ud at sejle. Og alle vi andre ser også frem til den begivenhed, som Europæiske Kulturhovedstad Aarhus 2017 bliver rammen omkring. Alle skibene bliver ladet med kunst og kultur. På sejlturene, som er ved at blive planlagt, bliver der arrangeret kunstneriske og kulturelle begivenheder i de byer, hvor bådene stopper og der er som regel også aftalt et samarbejde med de forskellige byers kunstnere og andre kulturmedarbejdere. **Life-boats** viser med al tydelighed, at det er lykkedes Marit Benthe Norheim at skabe et kunstværk i meget stor skala, hvor hun har indlagt en tidsdimension gennem bådernes bevægelse og musikkens klangrum. Men hun har også formået at modellere de tre sejlende damer på en sådan måde, at de bliver præget af stor intensitet og nærvær. Endelig bærer alle tre kvinder - hver på sin måde - et budskab om kærlighed og tolerance, som de kommer til at bringe ud i verden, samtidig med at de bygger bro, hvor der før var faste grænsepæle.

LIFE-BOATS, PRØVESØSÆTNING AF "MIT SKIB ER LADET MED MINDER, STRANDBY, OKTOBER 2015

Særtryk af Else Marie Bukdahls tale til et arrangement i forbindelse med billedkunstner
Marit Benthe Norheims projekt Life-boats den 3. september 2015 med titlen:
***Kunstprojekter, der bringer budskab om fællesskab, tolerance og kærlighed i en verden,
hvor livsødelæggende kræfter trænger frem***

Else Marie Bukdahl

Dr. phil., adjungeret professor ved afdelingen for Art
and Technology i Aalborg Universitet og tidligere
rektor for Det Kongelige Danske Kunstakademi.

Marit Benthe Norheim

Billedkunstner / skulptør
www.norheim.dk / www.life-boats.com

